

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ФАРМАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДІВ ПАТЕНТНОЇ АНАЛІТИКИ ТА ПАТЕНТНИХ ЛАНДШАФТІВ

Літвінова О.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Вступ. Фармація відноситься до високотехнологічних галузей, які швидко розвиваються та вимагають від виробників впровадження інновацій. Одним із джерел інформації, що відображає інноваційний процес, є патентна документація. Дослідження патентних баз даних дозволяє визначити рівень наукових досліджень, виявити лідерів патентування у галузі, ідентифікувати провідні технології та сформуванати напрям наукових досліджень.

Метою роботи є аналіз й узагальнення існуючих наукових підходів щодо підвищення якості наукових досліджень у фармації з використанням методів патентної аналітики та патентних ландшафтів.

Методи дослідження. Дослідження проводилися з використанням баз даних у мережі Інтернет: PubMed; Адміністрації з контролю за ліками і харчовими продуктами, Європейського агентства лікарських засобів, ВООЗ, Державний експертний центр МОЗ України.

Результати досліджень. При створенні наукомісткої продукції в фармації вчені керуються моделлю «воронка». Вхід моделі представлений великою кількістю ідей, які в подальшому проходять обробку та оцінку, так, що до наступної стадії розробки доходить менший інформаційний потік – найбільш перспективні ідеї. Можна виділити два основні завдання наукових досліджень при управлінні інформаційними потоками даної моделі: максимальне розширення входу «воронки» шляхом збільшення інтенсивності та величини інформаційного потоку для створення наукоємної продукції (збільшення внутрішньої бази знань фармацевтичної компанії та розширення можливостей доступу до внутрішніх і зовнішніх джерел інформації); звуження «основи воронки», тобто величини та інтенсивності інформаційного потоку за допомогою оптимізації вибору ідей в умовах обмежених ресурсів.

Вже на початку досліджень можна спрогнозувати потенційний рівень розробки, оскільки для кожного розділу науки динаміка публікаційної активності нерівномірна і, таким чином, можна виділити «гарячі точки». Під ними розуміють певні тематичні напрямки, за якими кількість робіт перевищує середнє значення за галуззю. Розробка в цій пріоритетній галузі підвищує шанси її затребуваності, але якщо робота не містить принципово нових даних, її комерціалізація не буде успішною. Якщо дослідження присвячене вузькій тематиці, що виходить за межі інтересів більшості дослідників галузі та проблем охорони здоров'я, його комерціалізація ускладнюється, незалежно від цінності отриманих результатів.

Патентна інформація незамінна в процесі здійснення наукових досліджень, оскільки дозволяє оцінити новизну створюваних винаходів і запобігти порушенню чужих патентних прав.

Моніторинг патентної документації – це безперервний процес законного й етичного збору та аналізу інформації, який включає виявлення конкурентів, визначення джерел потрібної інформації, а також методів отримання й інтерпретації знайдених відомостей. Результат цієї роботи може використовуватися при розробці стратегії забезпечення конкурентних переваг компанії на певному ринковому сегменті.

Патентна документація – сукупність документів, що містять відомості про результати наукових досліджень, які заявлені або визнані об'єктами промислової власності, а також відомості про охорону прав заявників і патентовласників.

Цінність інформації, яка сформована в результаті роботи патентних відомств різних країн світу, полягає в її універсальності як для визначення основних технологічних трендів і

побудови тенденцій ринкових процесів, так і для проведення аналізу поведінки конкретних учасників ринку, їх ресурсів і перспектив зростання. Універсальність даних забезпечується уніфікацією стандартів подання даних про об'єкти інтелектуальної власності. Надійність патентної інформації забезпечує процедура державної реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності. Обсяг їх правового захисту залежить від повноти розкриття інформації про об'єкти, а також від конкретизації ознак, що становлять новизну результату інтелектуальної власності. Тому для забезпечення комплексного захисту власних виключних прав заявник змушений максимально деталізувати важливі технологічні аспекти патентованої розробки.

Патентна інформація стає ресурсом для інформаційно-аналітичної підтримки процесів стратегічного управління інноваційною діяльністю фармацевтичної компанії при визначенні основних напрямів науково-технічного розвитку; оцінки потенціалу інновацій; вибору пріоритетних ринків збуту; оцінки програми наукових досліджень; аналізу конкурентного середовища та визначення власного становища компанії на ринку; розробці її інноваційної стратегії. Зазначені завдання характеризують затребуваність патентного аналізу як важливої ланки системи прийняття рішень стратегічного рівня.

Серед різноманітних інструментів патентної аналітики найбільш комплексним інструментом експертно-аналітичної підтримки є патентний ландшафт, який являє собою глибоке та детальне інформаційно-аналітичне дослідження патентної документації, що показує в загальному вигляді патентну ситуацію в певному технологічному напрямку або патентну активність суб'єктів інноваційної сфери з урахуванням тимчасової динаміки та територіальної ознаки з представленням результатів у візуалізованій формі.

Патентні ландшафти не тільки візуалізують і визначають перспективні технології, а й виявляють можливі напрямки співпраці фармацевтичної компанії з науковими центрами та університетами, іншими компаніями, центрами трансферу технологій, технопарками та ін. Дані взаємодії покликані вирішувати проблеми пошуку технологічних партнерів в частині організації та проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, а також кадрів, які володіють необхідними компетенціями для реалізації інноваційного проекту.

Відмінною рисою створення патентного ландшафту у фармації є використання наукових ресурсів бази Американського Національного центру біотехнологічної інформації NCBI, Адміністрації з контролю за ліками та харчовими продуктами, Європейського агентства лікарських засобів, Державного експертного центру, науково-метричні бази та ін.

Для регулярної управлінської практики на всіх етапах розробки та впровадження лікарського засобу доцільно використовувати експрес-ландшафт, який дає зріз поточного стану інноваційного середовища за основними найбільш важливими показниками. Рівень детальної аналітики буде необхідний для підрозділів R&D.

Звіт про патентний ландшафт стає інформаційною основою для коригування стратегічних програм інноваційного розвитку компанії, а також може бути синхронізований з різними державними програмами в частині оцінки їх виконання. Публічний доступ до результатів патентної аналітики створює умови для формування динамічної системи трансферу технологій, підготовки стратегічних планів захисту інтелектуальної власності.

Висновки. Таким чином, патентний ландшафт є базовим елементом щодо підвищення якості наукових досліджень у фармації. Комплексне використання патентної аналітики дозволяє компанії збільшувати на фармацевтичному ринку України частку вітчизняних препаратів, доступних для широких верств населення.